Curs 5-6: Cum este făcut un sistem de întrebare-răspuns?

Tehnici de bază în Cu un număr de slide-uri oferite de Adrian Iftene

Domeniul Prelucrării Limbajului Natural

- Îşi propune să studieze limbajul uman ca mijloc de comunicare om-maşină, pentru a intermedia comunicarea om-om, ba chiar și maşină-maşină
- Scopul ultim: transformarea imensei acumulări de cunoştinţe umane cuprinse în biblioteca planetară într-o zonă de explorare automată
- Instrumentele de lucru: teoretice, empirice și aplicative
- Un domeniu pentru lingvişti şi informaticieni, dar mai ales pentru lingvişti-informaticieni

Tehnologia limbajului natural

- Limbajul vorbit
- Limbajul scris
- Limbajul în corelaţie cu alte modalităţi de expresie (multimodalitate)

Tehnologiile limbajului vorbit

- Interpretarea vocii
  - reprezentarea semnalelor vocale
  - recunoaşterea vorbirii
  - analiza prozodiei
  - recunoaşterea vorbitorului
- Sinteza vocală

Prelucrarea semnalului sonor

Tehnologiile limbajului scris

- Prelucrări sub-sintactice (nivelul cuvintelor și al grupurilor)
- Prelucrări sintactice (nivelul propozițiilor și al frazelor)
- Prelucrări la nivel de discurs (ce se află dincolo de frază?)

Tehnologiile limbajului scris

- Analiza şi înţelegerea limbajului
  - prelucrări sub-sintactice
    - unitățile lexicale
    - graniţele de frază
    - granițele de propoziții
    - partea de vorbire şi marca morfologică
    - lema
    - numele de entităţi
    - grupurile (nominale, verbale, prepoziţionale etc.) şi atracţiile lexicale (colocaţii)

Fraze

Solicitat să comenteze un editorial recent al lui Dinu Patriciu, în care acesta preciza că nu crede în social-liberalism și să aprecieze dacă, astfel, a dat o lovitură de imagine USL, Antonescu a spus că nu știe dacă Patriciu s-a referit la USL. | El a precizat că USL este o uniune social-liberală pentru că reunește un partid social-democrat cu un partid național liberal.

Propoziții

Solicitat să comenteze un editorial recent al lui Dinu Patriciu, în care acesta preciza că nu crede în social-liberalism și să aprecieze dacă, astfel, a dat o lovitură de imagine USL, Antonescu a spus că nu ştie dacă Patriciu s-a referit la USL.

Unități lexicale

Solicitat să comenteze un editorial recent al lui Dinu Patriciu, în care acesta preciza că nu crede în social-liberalism și să aprecieze dacă, astfel, a dat o lovitură de imagine USL, Antonescu a spus că nu știe dacă Patriciu s - a referit la USL.

Lema și partea de vorbire

Solicitat solicita vb.

să să conj.

comenteze comenta vb.

un un art.nehot.

editorial editorial sb.

recent recent adj.

• • •

Adnotarea morfologică

English

```
0
1
    He
         he
             subj:>2
                        @SUBJ PRON
    did
            v-ch:>4
         do
                        @+FAUXV V
         not neg:>2
                      @ADVL NEG-PART
    not
    know know main:>0
                        @-FMAINV V
         she subj:>6
                        @OBJ PRON
    her
    name name obj:>4@-FMAINV V
```

Romanian

```
<TOK ID="TOK478" lemma="Nu" pv="Particle" Type="negation">Nu</TOK>
<TOK ID="TOK479" lemma="şti" pv="Verb" Type="main" Mood="indic."

Tense="imperfect" Person="third" Number="singular">ştia</TOK>
<TOK ID="TOK480" lemma="cum" pv="Adverb" type="int_rel">cum</TOK>
<TOK ID="TOK481" lemma="el" pv="Pronoun" Type="pers" Person="third"

Gender="feminine" Number="singular" Case="accusative">o</TOK>
<TOK ID="TOK482" lemma="chema" pv="Verb" Type="main" Mood="indic."

Tense="present" Person="third">cheamă</TOK>
```

mănânc

mănânci

mănâncă

mâncăm

mâncați

mănâncă

Cuvintele sunt formate din părți fixe și părți variabile

mănânc

mănânci

mănâncă

m âncăm

m__âncați

mănâncă

Cuvintele sunt formate din părți fixe și părți variabile

mănânc+_

mănânc+i

mănânc+ă

m__ânc+ăm

m ânc+ați

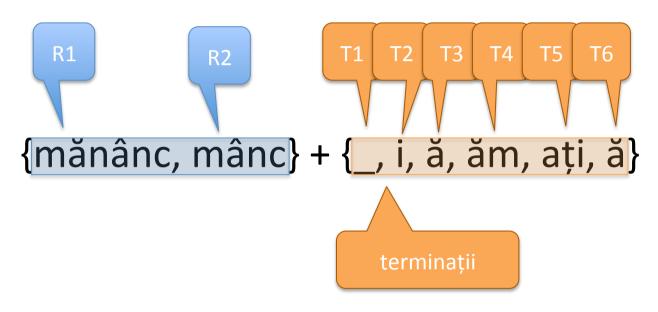
mănânc+ă

Cuvintele sunt formate din părți fixe și părți variabile

părți fixe mănânc+ mănânc+i mănânc+<mark>ă</mark> ânc+<mark>ăm</mark> ânc+ați mănânc+<mark>ă</mark> alternanțe terminații fonetice

Cuvintele sunt formate din părți fixe și părți variabile

Morfologie fonetică

R1=>{T1, T2, T3, T6} R2=>{T4, T5}

Morfologie paradigmatică

mănânc <=> p=1, n=s mănânci <=> p=2, n=s mănâncă <=> p=3, n=s mâncăm <=> p=1, n=p mâncați <=> p=2, n=p mănâncă <=> p=3, n=p

Abordarea brutală: memoreză toate formele flexionate ca atare

Grupuri nominale

Solicitat să comenteze [un <u>editorial</u> recent al lui [<u>Dinu Patriciu</u>]], în [<u>care</u>] [<u>acesta</u>] preciza că nu crede în [<u>social-liberalism</u>] și să aprecieze dacă, astfel, a dat [o <u>lovitură</u> de [<u>imagine</u>]] [<u>USL</u>], [<u>Antonescu</u>] a spus că nu știe dacă [<u>Patriciu</u>] s-a referit la [<u>USL</u>].

Adnotare la lemă, grup nominal și sintaxă

```
<NP ID="NP903" HEADID="W3190" VERBPOS="W3191">
   <W ID="W3190" POS="PRON" NUM="SG" GENDER="M" ROLE="SUBJ"
                                                                  LEMMA="he"
   LINK="W3191" LINKTYPE="subi">He</W> </NP>
<W ID="W3191" POS="V" ROLE="+FAUXV" LEMMA="do" LINK="W3193" LINKTYPE="v-ch">did</
    W>
<W ID="W3192" POS="NEG-PART" ROLE="ADVL" LEMMA="not" LINK="W3191"
   LINKTYPE="neg">not</W>
<W ID="W3193" POS="V" ROLE="-FMAINV" LEMMA="know" LINK="W3189"
   LINKTYPE="main">know</W>
<NP ID="NP1188" HEADID="W3195">
   <NP ID="NP904" HEADID="W3194" VERBPOS="W3189">
     <W ID="W3194" POS="PRON" NUM="SG" GENDER="F"
                                                             ROLE="OBJ"
   LEMMA="she" LINK="W3195" LINKTYPE="subj">her</W> </NP>
   <W ID="W3195" POS="V" ROLE="-FMAINV" LEMMA="name" LINK="W3193"</p>
   LINKTYPE="obj">name</W> </NP>
```

Entități de tip nume

Solicitat să comenteze un editorial recent al lui Dinu Patriciu, în care acesta preciza că nu crede în social-liberalism şi să aprecieze dacă, astfel, a dat o lovitură de imagine USL, Antonescu a spus că nu ştie dacă Patriciu s-a referit la USL.

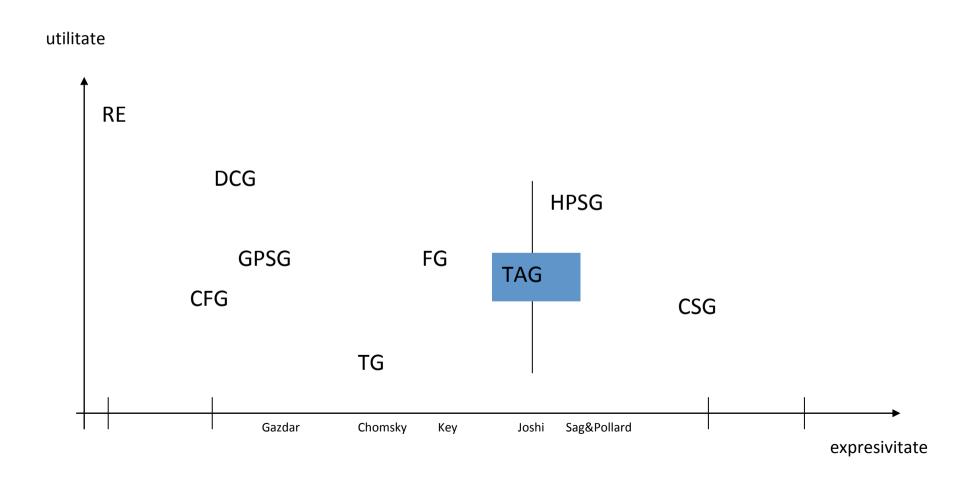
persoană

Tehnologiile limbajului scris

- Analiza şi înţelegerea limbajului
  - prelucrări sintactice
    - formalisme gramaticale
    - parsarea

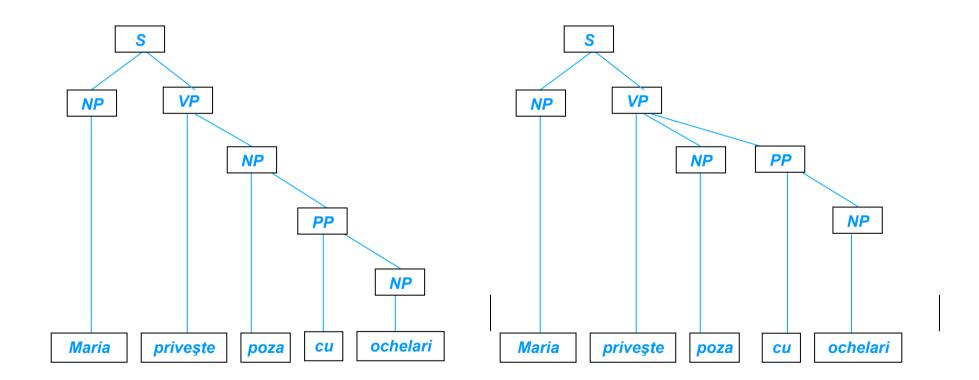
      structura sintactică a frazei

De la expresii regulate la gramatici de constituenţi conduse de *head*

Gramatici de constituienți. Ambiguități sintactice

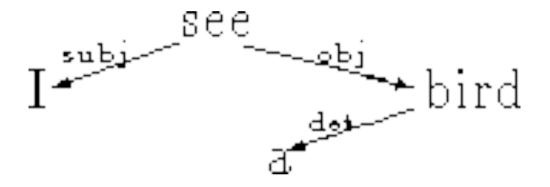
Maria privește poza cu ochelari.

Gramatici funcționale de dependență (FDG)

- Structura de arbore:
  - Nodurile sunt cuvinte
  - Arcele exprimă relații sintactice între cuvinte

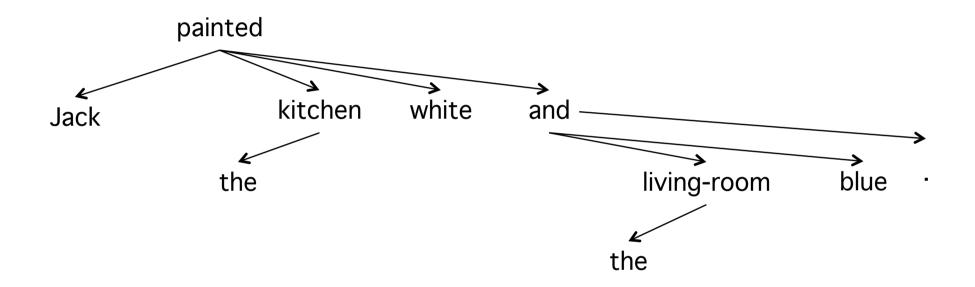
Relații funcționale în FDG

I see a bird.

Original în

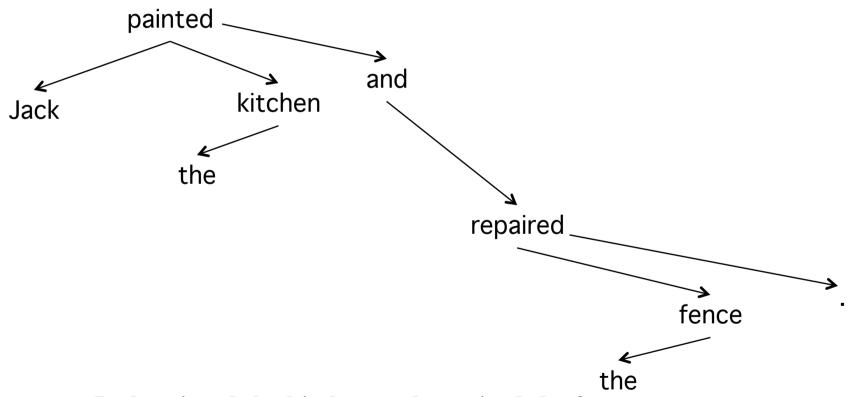
Relații funcționale în FDG

Jack painted the kitchen white and the living-room blue.

Original în http://www.ling.helsinki.fi/~tapanain/dg/doc/TR-1/node38.html#fig973

Relații funcționale în FDG

Jack painted the kitchen and repaired the fence.

Original în http://www.ling.helsinki.fi/~tapanain/dg/doc/TR-1/node38.html#fig973

Parsare

- *Top-down* versus *bottom-up*
- Depth-first versus breadth-first
- Algoritmul CYK
- Diagrame active
- Tomita...

Top-down versus bottom-up parsing

Top-down

- se fixează un scop (structura bănuită a reprezenta fraza)
- scopul curent se descompune succesiv în constituienți (subscopuri)
- se repetă acest proces până se ajunge la terminali, moment în care se face confruntarea acestora cu cei aflați în șirul de intrare

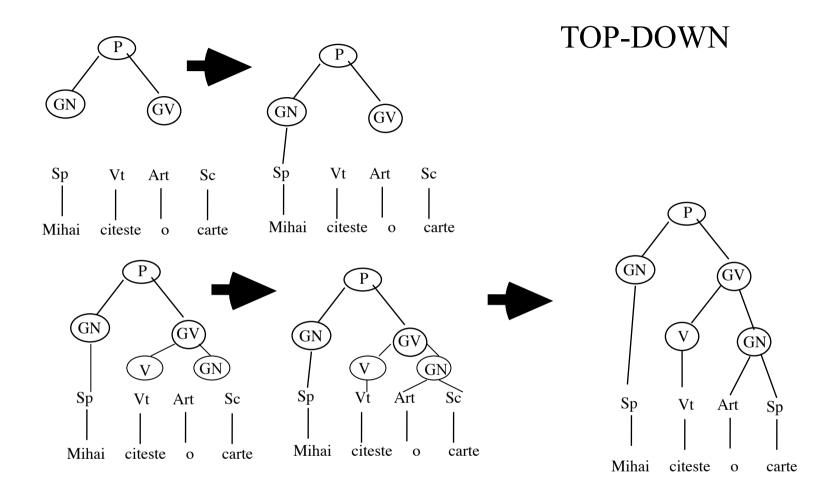
proces direcţionat de scop (goal-driven)

Bottom-up

- cuvintele se înlocuiesc prin categoriile lor
- acestea se combină în constituienți conform părților drepte ale regulilor
- procesul de combinare se continuă în toate modurile posibile până când, eventual, se reuşeşte obţinerea unei singure structuri

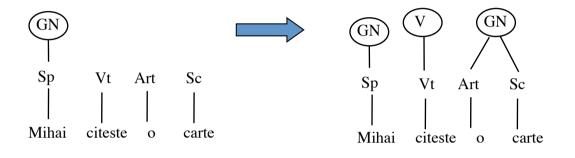

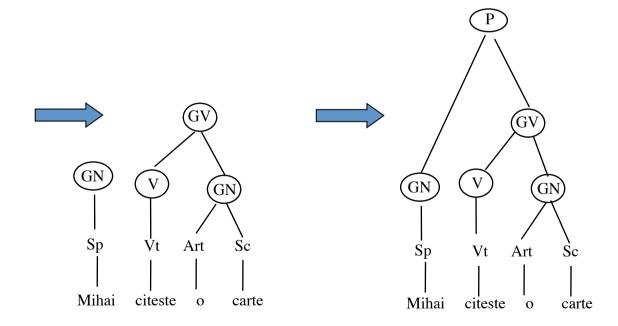
proces direcţionat de date (data-driven)

După Dan Tufiș

BOTTOM-UP

După Dan Tufiș

Depth-first versus breadth-first parsing

Depth-first

- notează toate opțiunile atunci când există mai multe alternative
- alege una și urmeaz-o
- dacă eșuează întoarce-te și alege altă cale
- repetă acest proces până obții analiza (succes) sau până la epuizarea tuturor căilor (eșec)

Breadth-first

- notează toate opțiunile atunci când există mai multe alternative
- baleiază pe rând toate aceste căi
- abandonează toate căile care eșuează dar continuă cu restul
- repetă acest proces până obții analiza (succes) sau până la epuizarea tuturor căilor (eșec)

proces care se pretează la investigarea soluțiilor una după alta

proces care se pretează la investigarea în paralel a soluțiilor

Tehnologiile limbajului scris

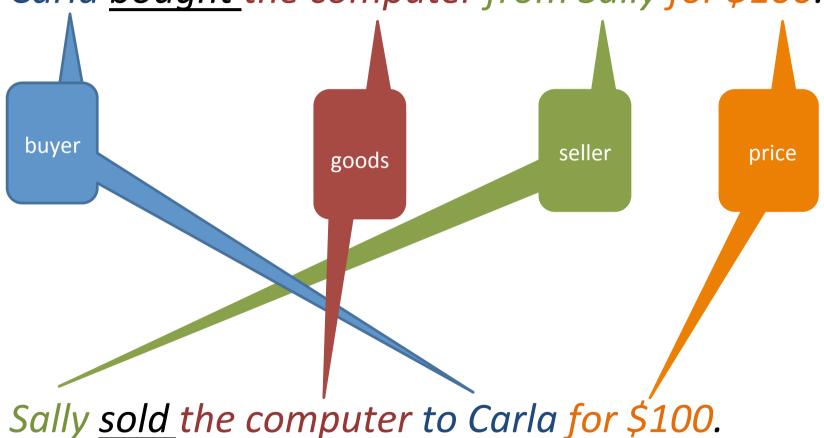
- Analiza şi înţelegerea limbajului
  - Prelucrări semantice şi de discurs
    - dezambiguizare semantică → sensurile cuvintelor
    - determinarea rolurilor semantice ale verbelor
    - structura retorică a discursului şi dialogului
    - rezoluţia anaforelor

Cuvintele îşi precizează sensul în context

- Ion se prinse în horă cu o fată cu cosițe lungi.
- Când <u>fată</u> iapa ta?
- Mă mai dau o dată pe pârtia roșie.
- I-am <u>dat</u> una peste mână.
- Maria a <u>dat</u> cartea înapoi.
- M-am <u>scos.</u>..
- Mi-am <u>scos</u> măseaua de minte.

Roluri semantice

Carla bought the computer from Sally for \$100.

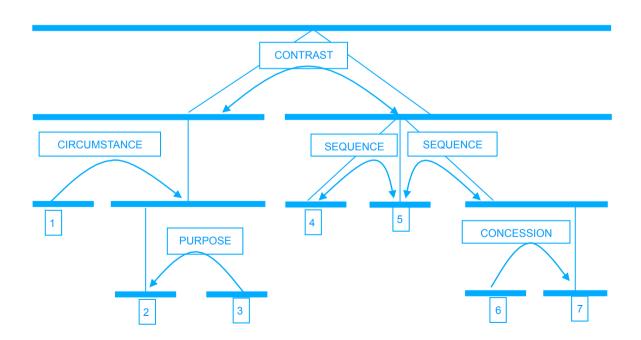
Structura retorică a discursului

- 1. Cînd a ajuns Apolo în muntele Parnas,
- 2. dihania uriașă s-a avîntat spre dînsul,
- 3. dornică să-l ucidă.
- 4. Dar zeul şi-a întins arcul.
- 5. A tras prima sageată.
- 6. Erau doar patru zile de cînd văzuse lumea,
- 7. şi întîia lui săgeată a şi nimerit monstrul.

din Legendele Olimpului, de Alexandru Mitru

Structura retorică a discursului

- 1. Cînd a ajuns Apolo în muntele Parnas,
- 2. dihania uriașă s-a avîntat spre dînsul,
- 3. dornică să-l ucidă.
- 4. Dar zeul şi-a întins arcul.
- 5. A tras prima sageată.
- 6. Erau doar patru zile de cînd văzuse lumea,
- 7. și întîia lui săgeată a și nimerit monstrul.

Rezoluţia anaforei

If the baby does not thrive on raw milk, boil it.

Hobbs, 1997

Tehnologiile limbajului scris

- Aplicaţii complexe
  - rezumare automată
  - clasificarea documentelor
    - cuvinte și expresii cheie
  - interogări asupra textelor question-answering
    - pe domenii închise/deschise
  - implicaţii logice textual entailment
  - traducere automată
  - analiza sentimentelor
  - analize temporale

Rezumare: un extras din "Legendele Olimpului"

Zeul - după aceea - a coborît în lume şi a cutreierat prin ţări nenumărate, căutîndu-şi loc de templu. Şi, tot umblînd pe drumuri, Apolo a ajuns în nişte locuri stranii, stîncoase, mohorîte. Pasămite sosise în muntele Parnas. Aici sînt nişte vîrfuri de piatră cenuşie, ce parcă stau să cadă într-un abis de smoală clocotitor de vuiet. Şuvoaiele de aer - un aer cald si umed - ţîşnesc necontenit si vorbele rostite se-ntorc iute-n ecouri. sunînd din stîncă-n stîncă.

Pădurea-i misterioasă. Frunzişul ei şopteşte. Un izvor îşi prăvale apa sa cristalină spre valea-nnegurată sărind peste pripoare. Şi-n munte-i o strîmtoare afundă, mocirloasă, unde traia atuncea - precum spunea legenda - un şarpe numit Piton. Trupul acestui monstru era lung cît un munte, cu-o sută de grumazuri şi o sută de guri, care azvîrleau flăcări, duhori înecăcioase.

Duhorile acestea înţesau tot văzduhul şi oameni, fiare, gîze, păsări sau alte fiinţe, dacă treceau pe acolo, se stingeau otrăvite. Şarpele se născuse dintr-o mocirlă verde. Mocirla rămăsese din apele vărsate acolo, prin potopul orînduit de Zeus.

Piton primise-n taină poruncă de la Hera să-l pîndească pe Apolo, cînd va trece prin munte, și să-i răpună viaţa. Hera-l ura pe fiul cel nou născut al Letei, pentru că soţul său, prea puternicul Zeus, ţinea mai mult la dînsul decit la fiii ei: Hefaistos și Ares.

Cînd a ajuns Apolo în muntele Parnas, dihania uriaşă s-a avîntat spre dînsul, dornică să-l ucidă. Dar zeul şi-a întins arcul. A tras prima săgeată. Erau doar patru zile de cînd văzuse lumea, şi întiia lui săgeată a şi nimerit monstrul.

E drept că şi săgeata fusese făurită de fierarul din Lemnos, Hefaistos, schilodul, cu mare meşteşug. Cum i-a pătruns săgeata în carnea mucedă, şarpele a simţit că i-a venit sfîrşitul. A încercat să scape şi să se furişeze într-o pesteră adîncă. Dar n-a mai izbutit...

Chinuit de dureri, Piton s-a zvîrcolit prin verzile mocirle în care vieţuia. A sărit în nisipul cel galben de pe maluri şi a lunecat iară, cu şuiere cumplite, în putreda baltoacă, în vreme ce veninul i se scurgea din boturi.

Monstrul s-a zvîrcolit tot mai încet în apă. Ochii i s-au lăsat. S-au cufundat pe încetul, de tot, în întuneric. Aşa s-a prăpădit. Iar trupul său lungit pe zeci şi zeci de stînjeni, i s-a uscat cu timpul, sub razele de soare...

Și locurile acestea unde-a răpus Apolo pe fiorosul monstru au fost numite Delfi.

În Delfi se vor pune temelii unui templu şi-unui vestit oracol, a hotărît Apolo. Oamenii vor putea să-ntrebe şi să afle răspuns la întrebări, prin preuteasa mea, Pitia, înţeleapta. Ea se va aşeza pe un trepied de aur, învăluit în pielea lui Piton cel răpus, deasupra unei grote adînci si fumegînde, ce duce pînă-n ţara lui Hades, mohorîtul... Prin ea voi da răspunsuri. Dar oamenii datori sînt să-mi dăruiască aur şi scule preţioase şi zeci de bogăţii, răsplată pentru mine şi preoţii din templu... Mai poruncesc, de-asemeni, să aibă loc, în cinstea luptei mele cu monstrul, jocuri, serbări, concursuri, şi cîntece, şi danţuri... Să fie veselie, iar eu să fiu slăvit...

Rezumare: un extras din "Legendele Olimpului"

Zeul - după aceea - a coborît în lume şi a cutreierat prin ţări nenumărate, căutîndu-şi loc de templu. Şi, tot umblînd pe drumuri, Apolo a ajuns în nişte locuri stranii, stîncoase, mohorîte. Pasămite sosise în muntele Parnas. Aici sînt nişte vîrfuri de piatră cenuşie, ce parcă stau să cadă într-un abis de smoală clocotitor de vuiet. Şuvoaiele de aer - un aer cald si umed - ţîşnesc necontenit si vorbele rostite se-ntorc iute-n ecouri, sunînd din stîncă-n stîncă.

Pădurea-i misterioasă. Frunzişul ei şopteşte. Un izvor îşi prăvale apa sa cristalină spre valea-nnegurată sărind peste pripoare. Şi-n munte-i o strîmtoare afundă, mocirloasă, unde traia atuncea - precum spunea legenda - un şarpe numit Piton. Trupul acestui monstru era lung cît un munte, cu-o sută de grumazuri și o sută de guri, care azvîrleau flăcări, duhori înecăcioase.

Duhorile acestea înţesau tot văzduhul şi oameni, fiare, gîze, păsări sau alte fiinţe, dacă treceau pe acolo, se stingeau otrăvite. Sarpele se născuse dintr-o mocirlă verde. Mocirla rămăsese din apele vărsate acolo, prin potopul orînduit de Zeus.

Piton primise-n taină poruncă de la Hera să-l pîndească pe Apolo, cînd va trece prin munte, şi să-i răpună viaţa. Hera-l ura pe fiul cel nou născut al Letei, pentru că soţul său, prea puternicul Zeus, ţinea mai mult la dînsul decit la fiii ei: Hefaistos şi Ares.

Cînd a ajuns Apolo în muntele Parnas, dihania uriaşă s-a avîntat spre dînsul, dornică să-l ucidă. Dar zeul şi-a întins arcul. A tras prima săgeată. Erau doar patru zile de cînd văzuse lumea, şi întiia lui săgeată a şi nimerit monstrul.

E drept că şi săgeata fusese făurită de fierarul din Lemnos, Hefaistos, schilodul, cu mare meşteşug. Cum i-a pătruns săgeata în carnea mucedă, şarpele a simţit că i-a venit sfîrşitul. A încercat să scape şi să se furişeze într-o pesteră adîncă. Dar n-a mai izbutit...

Chinuit de dureri, Piton s-a zvîrcolit prin verzile mocirle în care vieţuia. A sărit în nisipul cel galben de pe maluri şi a lunecat iară, cu şuiere cumplite, în putreda baltoacă, în vreme ce veninul i se scurgea din boturi.

Monstrul s-a zvîrcolit tot mai încet în apă. Ochii i s-au lăsat. S-au cufundat pe încetul, de tot, în întuneric. Aşa s-a prăpădit. Iar trupul său lungit pe zeci și zeci de stînjeni, i s-a uscat cu timpul, sub razele de soare...

Și locurile acestea unde-a răpus Apolo pe fiorosul monstru au fost numite Delfi.

În Delfi se vor pune temelii unui templu şi-unui vestit oracol, a hotărît Apolo. Oamenii vor putea să-ntrebe şi să afle răspuns la întrebări, prin preuteasa mea, Pitia, înţeleapta. Ea se va aşeza pe un trepied de aur, învăluit în pielea lui Piton cel răpus, deasupra unei grote adînci si fumegînde, ce duce pînă-n ţara lui Hades, mohorîtul... Prin ea voi da răspunsuri. Dar oamenii datori sînt să-mi dăruiască aur şi scule preţioase şi zeci de bogăţii, răsplată pentru mine şi preoţii din templu... Mai poruncesc, de-asemeni, să aibă loc, în cinstea luptei mele cu monstrul, jocuri, serbări, concursuri, şi cîntece, şi danţuri... Să fie veselie, iar eu să fiu slăvit...

Rezumare: un extras din "Legendele Olimpului"

Zeul - după aceea - a coborît în lume şi a cutreierat prin ţări nenumărate, căutîndu-şi loc de templu. Şi, tot umblînd pe drumuri, Apolo a ajuns în nişte locuri stranii, stîncoase, mohorîte. Pasămite sosise în muntele Parnas. Aici sînt nişte vîrfuri de piatră cenuşie, ce parcă stau să cadă într-un abis de smoală clocotitor de vuiet. Şuvoaiele de aer - un aer cald si umed - ţîşnesc necontenit si vorbele rostite se-ntorc iute-n ecouri, sunînd din stîncă-n stîncă.

Pădurea-i misterioasă. Frunzişul ei şopteşte. Un izvor îşi prăvale apa sa cristalină spre valea-nnegurată sărind peste pripoare. Şi-n munte-i o strîmtoare afundă, mocirloasă, unde traia atuncea - precum spunea legenda - un şarpe numit Piton. Trupul acestui monstru era lung cît un munte, cu-o sută de grumazuri și o sută de guri, care azvîrleau flăcări, duhori înecăcioase.

Duhorile acestea înţesau tot văzduhul şi oameni, fiare, gîze, păsări sau alte fiinţe, dacă treceau pe acolo, se stingeau otrăvite. Şarpele se născuse dintr-o mocirlă verde. Mocirla rămăsese din apele vărsate acolo, prin potopul orînduit de Zeus.

Piton primise-n taină poruncă de la Hera să-l pîndească pe Apolo, cînd va trece prin munte, și să-i răpună viaţa. Hera-l ura pe fiul cel nou născut al Letei, pentru că soţul său, prea puternicul Zeus, ţinea mai mult la dînsul decit la fiii ei: Hefaistos și Ares.

Cînd a ajuns Apolo în muntele Parnas, dihania uriaşă s-a avîntat spre dînsul, dornică să-l ucidă. Dar zeul şi-a întins arcul. A tras prima săgeată. Erau doar patru zile de cînd văzuse lumea, şi întiia lui săgeată a şi nimerit monstrul.

E drept că şi săgeata fusese făurită de fierarul din Lemnos, Hefaistos, schilodul, cu mare meşteşug. Cum i-a pătruns săgeata în carnea mucedă, şarpele a simţit că i-a venit sfîrşitul. A încercat să scape şi să se furişeze într-o pesteră adîncă. Dar n-a mai izbutit...

Chinuit de dureri, Piton s-a zvîrcolit prin verzile mocirle în care vieţuia. A sărit în nisipul cel galben de pe maluri şi a lunecat iară, cu şuiere cumplite, în putreda baltoacă, în vreme ce veninul i se scurgea din boturi.

Monstrul s-a zvîrcolit tot mai încet în apă. Ochii i s-au lăsat. S-au cufundat pe încetul, de tot, în întuneric. Aşa s-a prăpădit. Iar trupul său lungit pe zeci şi zeci de stînjeni, i s-a uscat cu timpul, sub razele de soare...

Și locurile acestea unde-a răpus Apolo pe fiorosul monstru au fost numite Delfi.

În Delfi se vor pune temelii unui templu şi-unui vestit oracol, a hotărît Apolo. Oamenii vor putea să-ntrebe şi să afle răspuns la întrebări, prin preuteasa mea, Pitia, înţeleapta. Ea se va aşeza pe un trepied de aur, învăluit în pielea lui Piton cel răpus, deasupra unei grote adînci si fumegînde, ce duce pînă-n ţara lui Hades, mohorîtul... Prin ea voi da răspunsuri. Dar oamenii datori sînt să-mi dăruiască aur şi scule preţioase şi zeci de bogăţii, răsplată pentru mine şi preoţii din templu... Mai poruncesc, de-asemeni, să aibă loc, în cinstea luptei mele cu monstrul, jocuri, serbări, concursuri, şi cîntece, şi danţuri... Să fie veselie, iar eu să fiu slăvit...

Un rezumat obişnuit

- Zeul după aceea a coborît în lume şi a cutreierat prin ţări nenumărate, căutîndu-şi loc de templu. Şi, tot umblînd pe drumuri, Apolo a ajuns în nişte locuri stranii, stîncoase, mohorîte. Pasămite sosise în muntele Parnas
- Şi-n munte-i o strîmtoare afundă, mocirloasă, unde traia atuncea precum spunea legenda un şarpe numit Piton.
- Piton primise-n taină poruncă de la Hera să-l pîndească pe Apolo, cînd va trece prin munte, și să-i răpună viața.
- Cînd a ajuns Apolo în muntele Parnas, dihania uriașă s-a avîntat spre dînsul, dornică să-l ucidă. Dar zeul și-a întins arcul. A tras prima săgeată. Erau doar patru zile de cînd văzuse lumea, și întiia lui săgeată a și nimerit monstrul.
- Monstrul s-a zvîrcolit tot mai încet în apă... Așa s-a prăpădit.
- După aceea zeul, pătat încă de sînge de sîngele lui Piton a pornit să se spele, să-şi purifice trupul, în micul rîu Tempe.

Un rezumat focalizat pe prima apariţie a lui Hefaistos

- Zeul după aceea a coborît în lume și a cutreierat prin ţări nenumărate. Apolo a ajuns în nişte locuri stranii, stîncoase, mohorîte. Pasămite sosise în muntele Parnas.
  - Şi-n munte-i o strîmtoare afundă, mocirloasă, unde traia atuncea un şarpe numit Piton.
- Piton primise-n taină poruncă de la Hera să-l pîndească pe Apolo, cînd va trece prin munte, și să-i răpună viaţa. Hera-l ura pe fiul cel nou născut al Letei, pentru că soţul său, prea puternicul Zeus, ţinea mai mult la dînsul decit la fiii ei: Hefaistos și Ares...
- Cînd a ajuns Apolo în muntele Parnas, dihania uriașă s-a avîntat spre dînsul, dornică să-l ucidă. Dar zeul și-a întins arcul. A tras prima săgeată. Erau doar patru zile de cînd văzuse lumea, și întiia lui săgeată a și nimerit monstrul.
- Monstrul s-a zvîrcolit tot mai încet în apă... Aşa s-a prăpădit.
- După aceea zeul, pătat încă de sînge de sîngele lui Piton a pornit să se spele, să-şi purifice trupul, în micul rîu Tempe.

Un rezumat focalizat pe a doua apariţie a lui Hefaistos

Zeul - după aceea - a coborît în lume şi a cutreierat prin ţări nenumărate. Apolo a ajuns în nişte locuri stranii, stîncoase, mohorîte. Pasămite sosise în muntele Parnas.

Şi-n munte-i o strîmtoare afundă, mocirloasă, unde traia atuncea un şarpe numit Piton.

Piton primise-n taină poruncă de la Hera să-l pîndească pe Apolo, cînd va trece prin munte, și să-i răpună viaţa.

... dihania uriasă s-a avîntat spre dînsul, dornică să-l ucidă. Dar zeul și-a întins arcul. A tras prima săgeată. ... și întîia lui săgeată a și nimerit monstrul.

E drept că și săgeata fusese făurită de fierarul din Lemnos, Hefaistos, schilodul, cu mare meșteșug...

Monstrul s-a zvîrcolit tot mai încet în apă... Așa s-a prăpădit.

Limbajul în corelație cu alte modalități

- Reprezentarea timpului şi a spaţiului
- Text şi imagine
- Vorbire şi gest
- Mişcările faciale şi recunoaşterea vorbirii
- Mişcările faciale şi sinteza vorbirii

Semantic Web

Question Answering - Introduction

 Question Answering (QA) can be defined as the task which takes a question in natural language and produces one or more ranked answers from a collection of documents

 The QA research area has emerged as a result of a monolingual English QA track being introduced at TREC (Text Retrieval and Evaluation Conference: http://trec.nist.gov/)

Question Answering - Modules

- QA systems normally adhere to the pipeline architecture composed of three main modules (Harabagiu and Moldovan, 2003):
  - question analysis the results are keywords, answer and question type, focus
  - paragraph retrieval the results are a set of relevant candidate paragraphs/sentences from the document collection
  - answer extraction the results are a set of candidate answers ranked using likelihood measures

QA – Question Type

- Harabagiu and Moldovan, 2003:
  - Factoid "Who discovered the oxygen?", "When did Hawaii become a state?" or "What football team won the World Coup in 1992?"
  - List "What countries export oil?" or "What are the regions preferred by the Americans for holidays?".
  - Definition "What is a quasar?" or "What is a questionanswering system?"
- How, Why, hypothetical, semantically constrained, polar (Yes/No) and cross-lingual questions

QA – Answer Type

- Person "What", "Who", "Whom", "With who"
- Location (City, Country, and Region) "What state/city", "From where", "Where"
- Organization "Who produced", "Who made"
- Temporal (Date and Year) "When"
- Measure (Length, Surface and Other) "How many/much"
- Count "How many/much"
- Yes/No "Did you fear that?", "Are you blue?"

QA – Search collection

- Local collections, internal organization documents, newspapers, Internet
- Closed-domain deals with questions from a specific domain (medical, baseball, etc.). Can exploit domain-specific knowledge (ontologies, rules, disambiguation)
- Open-domain general question about anything.
   Can use general knowledge about the world, wikipediae, etc.

Examples of QA systems

• **BASEBALL** (Green, 1963) - answer questions about baseball games

• LUNAR (Woods, 1977) – geological analysis of rocks returned by the Apollo moon missions

• IURES (Cristea, Tufiş, Mihaiescu, 1985) – ICI repository of programs, medicine, geography

QA - Systems of today

- Powerset: http://www.bing.com/)
- Assimov the chat bot: http://talkingrobot.org/b/
- AnswerBus: http://www.answerbus.com/index.shtml
- NSIR: http://tangra.si.umich.edu/clair/NSIR/html/nsir.cgi
- START (The first question answering system): http://start.csail.mit.edu/

🔊 Most Visited 🥙 Getting Started 🔊 Latest Headlines 🗀 LITORAL 2010 ROMANI... 🔊 Adevarul

OUR CHATBOTS

Asimov the robot

Data the android

Trinity

More chatbots

ABOUT CHATBOTS

Home.

We create chatbots.

The Present.
About todays chatbots.

The Future.

The future of chatbots.

Get a Chatbot.

Get a chatbot for your website.

ABOUT ASIMOV

Help on Asimov

Demo transcript

Asimov FAQ

Asimov

Hello Adrian. My name is Asimov.

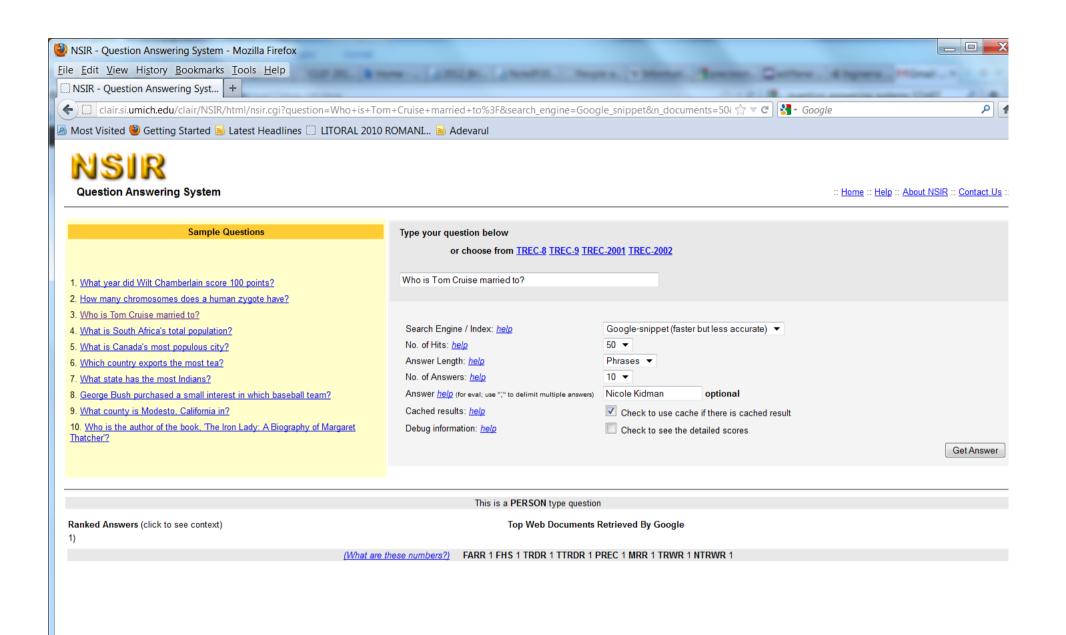
> Hello Asimov. How are you?

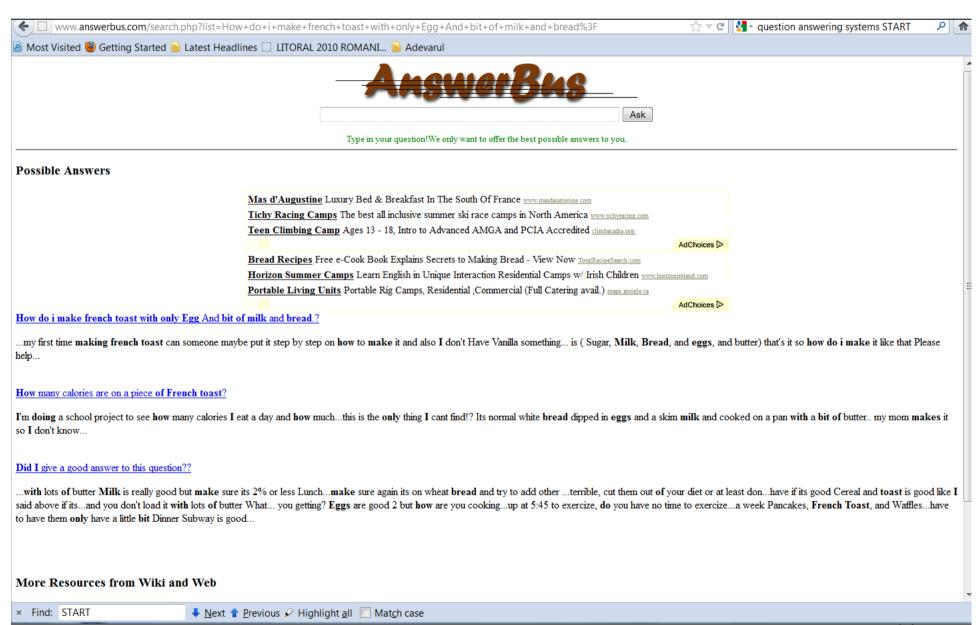
Hello Adrian.

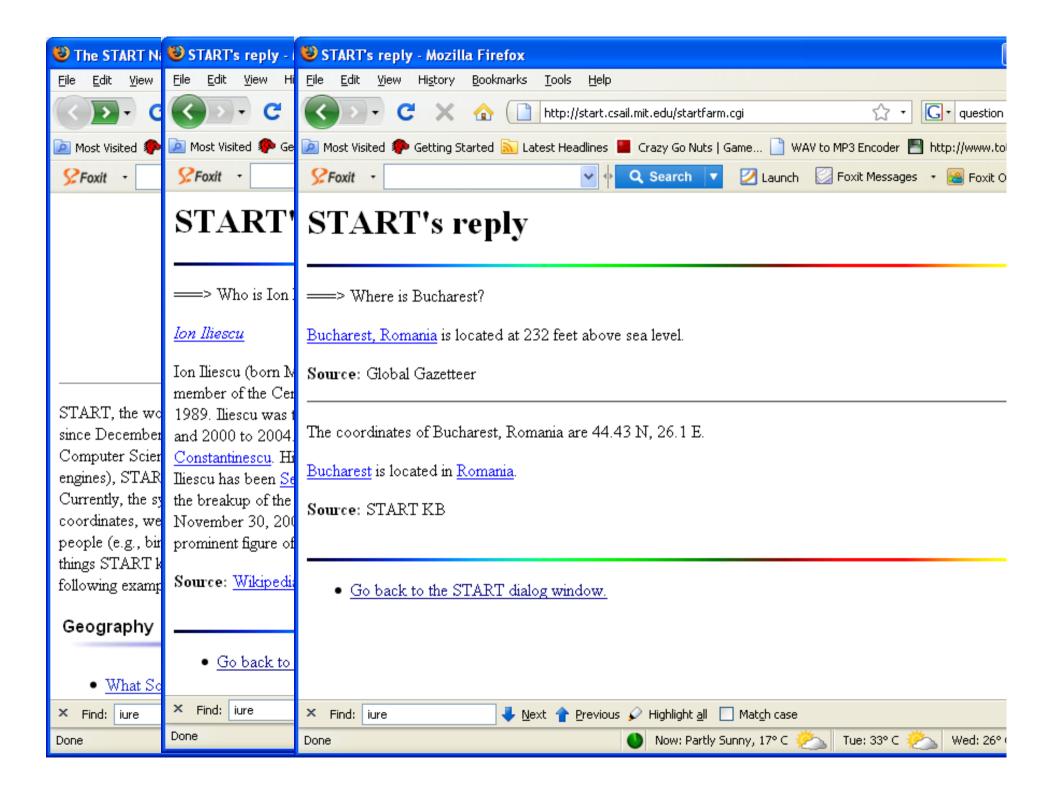
I am fine, thank you.

I am always the same. I don't have feelings. I have no feelings or moods.

Submit

QA - Competitions

- CLEF (Cross Language Evaluation Forum) started in 2000 - http://www.clef-campaign.org/ European languages in both monolingual and cross-language contexts
  - Coordination: Istituto di Scienza e Tecnologie dell'Informazione, Pisa, Italy
- TREC (Text REtrieval Conference) started in 1992 http://trec.nist.gov/
  - National Institute of Standards and Technology (NIST),
     Gaithersburg, Maryland, USA

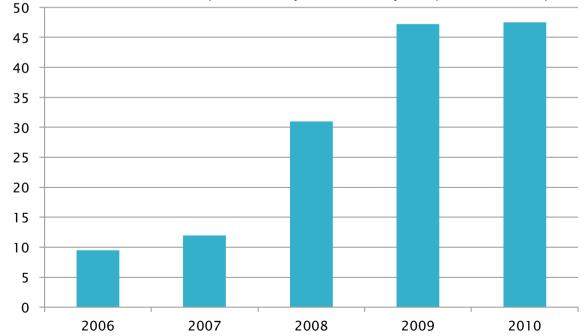
```
-<test-set>
-<topic t_id="1" t_name="AIDS">
-<reading-test r_id="1">
-<doc d id="1">
```

Annie Lennox: De ce sunt activist împotriva HIV/SIDA Vă voi spune povestea transformării mele într-un activist împotriva HIV/SIDA, Iar acesta este numele campaniei mele. Campania SING [Cântă], În noie fundatia sa împotriva HIV/SIDA. Iar 46664 este numărul pe care îl avea Mandela în închisoarea din Robben Island. Aici sunt cu Youssou N'Dour, pe scenă, distrându-mă de minune. A doua zi, toți artistii au f fata fostei sale celule de închisoare. Puteti vedea gratiile de la fereastră aici. A fost un eveniment plin de semnificații pentru noi toti. În acel moment Mandela a spus presei mondiale că are loc aproape un genoc mai vulnerabile victime, erau femeile și copiii. Asta a avut un impact urias asupra mintii mele, deoarece sunt femeie și sunt mamă și nu mi-am dat seama că pandemia HIV/SIDA afecta direct femeile în acest fe ceva despre care trebuie să vorbesc. Trebuie să servesc această cauză." Si astfel, în consecintă, am participat la fiecare eveniment al fundației 46664 la care am putut lua parte și am organizat conferinte de pr respect pentru extraordinara, incredibila muncă pe care a făcut-o. Toată lumea îl respectă pe Nelson Mandela, Toată lumea îl idolatrizează pe Nelson Mandela. Dar stiu ei despre ce se întâmplă în Africa de Suc si as spune oamenilor ce se întâmplă acolo, ar fi socati Am fost foarte, foarte norocoasă, câtiva ani mai târziu, să-l întâlnesc pe Zackie Achmat, fondatorul Treatment Action Campaign, un activist incredibil. L Vă spune că sunt solidară cu oamenii care au HIV, oamenii care trăiesc cu HIV. Si într-un fel, din cauza stigmatului, prin purtarea acestui tricou, eu spun "Da, putem discuta despre această problemă." "Nu tre acestei organizatii incredibile. Este o campanie ce se bazează pe comunitate cu 80% dintre membri fiind femei, majoritatea fiind infectate cu HIV. Lucrează pe teren. Au un impact extraordinar asupra oamenilo extraordinar ceea ce fac. Si da, campania mea SING a sprijinit Treatment Action Campaign în sensul că am încercat să constientizez oamenii și am încercat să strâng fonduri. O multime din banii pe care am 1 încă continuă să o facă. în Africa de Sud. Asadar aceasta este campania mea SING. Campania SING este de fapt formată din mine și încă trei sau patru oameni minunati care mă ajută și mă suștin. Am călător Norvegia, primind un cec consistent, cântând la Hong Kong, încercând să-i conving pe oameni să doneze bani. În Johannesburg am avut ocazia să cânt în fata unei audiente majoritar albe din clasa mijlocie ca oamenii au tendinta să o evite, pentru că sunt plictisiti, și nu stiu de fapt care sunt solutiile. Aaron Motsoaledi, ministrul sănătătii aflat în functie, a participat la acel concert, și am avut ocazia să-l întâlnesc, iar i devenit ulterior o reprezentanta a Scotiei si a HIV. Si le-am prezentat experientele mele în încercarea de a-i face constienti de ce se întâmplă. Si din nou, în Edinburgh, împreună cu minunatul cor al copiilor afr afectată de virusul SIDA. Aici sunt în New York cu Michel Sidibe. El e directorul UNAIDS. Sunt foarte onorată de faptul că Michel m-a invitat doar cu câteva luni în urmă să devin ambasador UNAIDS. Si înt lume este că am vrea să vedem eliminarea propriu-zisă a transmiterii virusului de la mamă la copil până în anul 2015. Este un objectiv foarte ambitios, dar credem că poate fi atins cu vointă politică. Este posibi suntem foarte încrezătoare, pentru că stim că această tânără este tratată astfel încât să i se prelungească viata pentru a avea grijă de bebeluşul pe care îl va naște. Iar bebeluşul său va fi tratat cu PMTCT, ceea modalitătile de intervenție pentru stoparea pandemiei SIDA. As dori să închei spunându-vă povestea despre Avelile. Ea este Avelile. Merge cu mine oriunde mă duc. Spun povestea ei tuturor, pentru că ea reprez complementare SIDA. Avelile avea virusul. S-a nascut cu virusul. Si aici are 7 ani, cântărind nu mai mult decât un bebelus de 1 an. În acest moment al vietii sale, ea suferă de SIDA în plină dezvoltare și are pr Doctorii și asistențele erau fenomenali. Au trecut-o pe un regim nutritiv foarte special și au avut mare grijă de ea. Si atunci când am plecat de la spital nu stiam -- pentru că am filmat atunci poveștea ei -- nu st foarte marcați de această experiență directă, de acest copil, știți, acea poveste. Cinci luni mai târziu ne-am întors în Africa de Sud pentru a o reîntâlni pe Avelile. Și devin -- firele de păr de pe -- nu știu dacă pu care a avut loc. Nu este extraordinar?(Aplauze)Aceste aplauze sunt de fapt pentru doctorii și asistentele din spitalul în care au avut grijă de Avelile. Si înteleg că apreciati acest tip de transformare. Așadar, aș de la hrană bună și asistență medicală de calitate și dacă credeți că Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, în mod special al cincelea și al șaselea, ar trebui urmărite absolut de toate guvernele din toată lumea -- n din sală. Vă multumesc mult. (Aplauze)

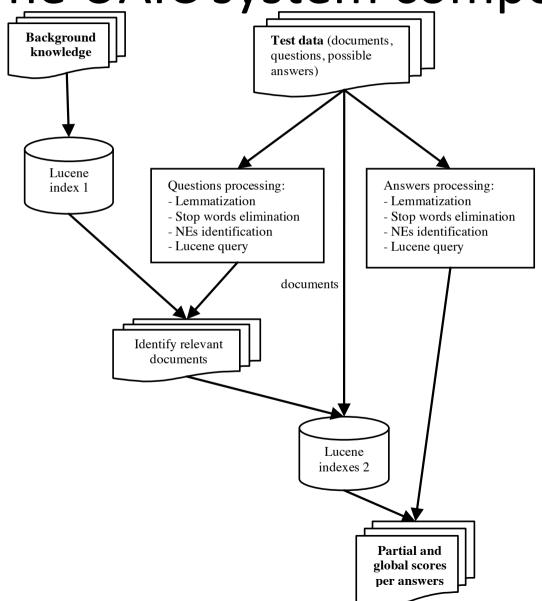
```
</doc>
-<q q id="1">
 <a> str></a>
     Ce eveniment a determinat-o pe Annie Lennox să se angajeze în lupta contra SIDA?
   <answer a id="1">detentia lui Nelson Mandela la Robben Island</answer>
 - <answer a id="2">
      ceremonia de închidere a fundației lui Nelson Mandela
   </answer>
   <answer a id="3">întâlnirea cu Youssou N'Dour</answer>
   <answer a id="4">segregarea rasială din Africa de Sud</answer>
 -<answer a id="5">
      conferința lui Nelson Mandela pentru presa mondială
   </answer>
 </q>
<q q id="2">
   <q str>Cine este fondatorul campaniei SING?</q str>
   <answer a id="1">Nelson Mandela</answer>
   <answer a id="2">Youssou N'Dour</answer>
   <answer a id="3">Michel Sidibe</answer>
```

UAIC System – CLEF 2011

- Our group participated at CLEF exercises since 2006:
  - 2006 − Ro−En (English collection) − 9.47% right answers
  - 2007 Ro–Ro (Romanian Wikipedia) 12 %
  - 2008 Ro–Ro (Romanian Wikipedia) 31 %
  - 2009 − Ro−Ro, En−En (JRC-Acquis) − 47.2 % (48.6%)
  - 2010 Ro-Ro, En-En, Fr-Fr (JRC-Acquis, Europarl) 47.5% (42.5%, 27 %)

The UAIC system components

Background knowledge indexing

- The Romanian background knowledge has 161,279 documents in text format
  - 25,033 correspond to the AIDS topic
  - 51,130 to Climate Change topic
  - 85,116 to Music and Society topic
- The indexing component considers the name of the file and the text from it => Lucene index 1

```
România a intrat în criza alimentară

La jumătatea lui 2008, scumpirea alimentelor o depășea pentru prima dată după patru ani pe cea a mărfurilor nealimentare sau a serviciilor, pe fondul deprecierii leului și importurilor masive de produse agricole. De atunci până la începutul acestui an, servicile și produsele nealimentare au lăsat în urmă alimentele din punctul de vedere al creșterii prețurilor, însă trendul s-a inversat și acum suntem din nou în fața unui vârf al scumpirilor la alimente.

Mai citește și:

Pâinea este produs de lux pentru orădeni, iar producătorii amenință cu noi scumpiri

BostWindows ANSIasuTF-8 INS a
```

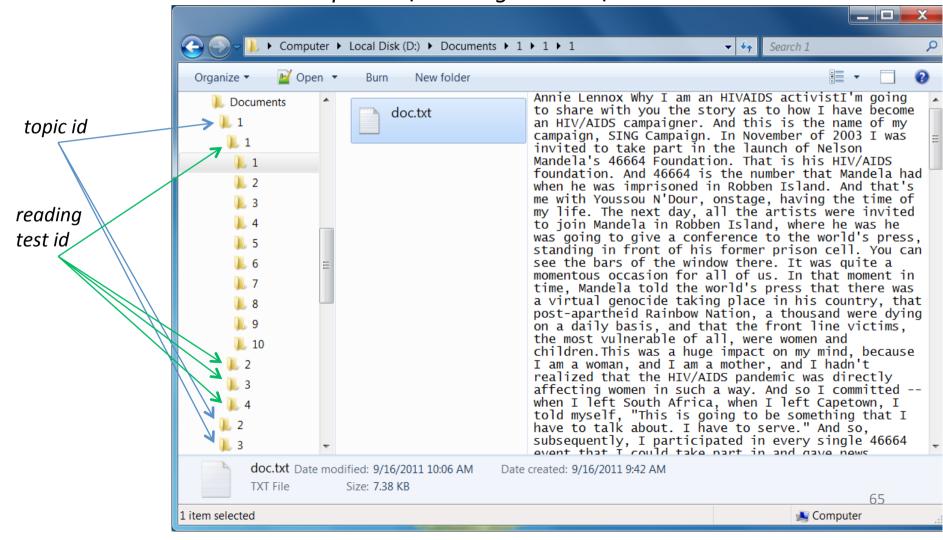
Test data processing

- Test data was an XML file with 12 test documents
  - 4 documents for each of the three topics (12 in total)
  - 10 questions for each document (120 in total)
  - 5 possible answers for each question (600 in total)
- Test data processing involved 3 operations:
  - extracting documents
  - processing questions
  - processing possible answers

```
en_test.xml
   4
             <reading-test r id="1">
 5
                <doc d id="1">
                </doc>
 8
                    <q q id="1" >
 9
                        <q str>What event caused Annie Lennox to commit herself to the fight against AIDS?
10
                        <answer a id='1'>the imprisonment of Nelson Mandela at Robben Island</answer>
11
                        <answer a id='2'>the closing ceremony of Nelson Mandela's Foundation</answer>
12
                        <answer a id='3'>the meeting with Youssou N'Dour</answer>
13
                        <answer a id='4'>the racial segregation in South Africa</answer>
14
                                      5 Nelson Mandela's conference to the world press /an
15
                    </q>
16
                    <q q id="2" >
                                                                                                             64
                        <q str>Who is the founder of the SING campaign?</q str>
17
```

Test data processing – Extracting documents

• The content of $\langle doc \rangle = \langle topic id \rangle \langle reading test id \rangle \backslash 1...10$

Test data processing – Processing questions

- Stop words elimination
- Lemmatization
- Named Entity identification
- Lucene query building

```
<topic t_id="1" t_name="AIDS" r_id="2" q_id="3">
<string>Which African country did Bono Vox visit?</string>
<focus>country</focus>
<verb>visit </verb>
<noun></noun>
<adj></adj>
<nameEntities>African Bono Vox</nameEntities>
<query>African^3 country Bono^3 Vox^3 visit</query>
<questionType>FACTOID</questionType>
<answerType>OTHER</answerType>
```

Test data processing – Processing possible answers

- Similar to processing questions +
- We use ontology (Iftene and Balahur, 2008) for elimination of possible answers with low probability to be final answer (relation [is_located_in])
- In which European cities has Annie Lennox performed?
- We eliminate from the list of possible answers the answers with non-European cities (we replace non-European cities with the value XXXXX)

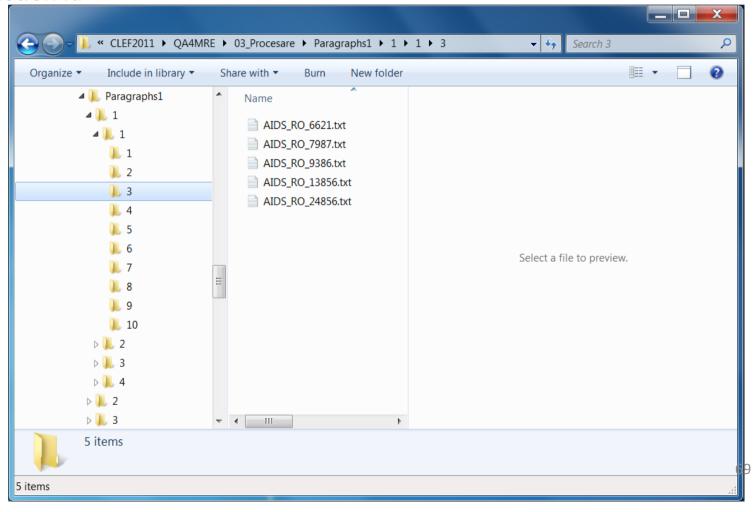
```
<answer a_id='1'>London^3 Paris^3</answer>
<answer a_id='2'>XXXXXX^3</answer>
<answer a_id='3'>XXXXXX^3</answer>
<answer a_id='4'>Edinburgh^3 Oslo^3</answer>
<answer a_id='5'>XXXXXX^3</answer>
```

Information Retrieval on Background Knowledge

- We used Lucene to retrieve, for every question, the relevant documents from the background knowledge
- The result of this step is a list of documents d for every query q, with associated values
  - Score1(d, q) the relevance score for a document d when we search the background knowledge with the Lucene query associated to question q

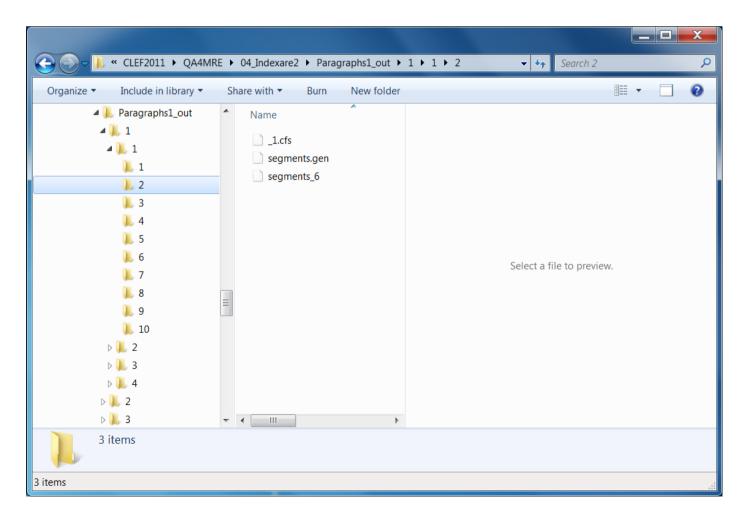
Information Retrieval – Save relevant documents

Relevant files are copied in a relative path <topic id>\<reading test id>\<question id>

Indexing relevant documents for questions

 For every question we index relevant documents returned by Lucene at the previous step and relevant documents saved from the initial test file

Searching using relevant documents for questions

- Then in every index, we performed searches using Lucene queries associated to possible answers
- For every answer, we obtained a list of documents with Lucene relevance scores
- Score2(d, a) is the relevance score for document d when we search with the Lucene query associated to the answer a

```
<question q id="1" r id="1" t id="1" a id="1">
    <paragraph doc id="doc.txt" score2="0.11814499"/>
</guestion>
<question q id="1" r id="1" t id="1" a id="2">
    <paragraph doc id="doc.txt" score2="0.068914026"/>
</guestion>
<question q id="1" r id="1" t id="1" a id="3">
    <paragraph doc id="doc.txt" score2="0.018048882"/>
</guestion>
<question q id="1" r id="1" t id="1" a id="4">
    <paragraph doc id="doc.txt" score2="0.04478345"/>
</question>
<question q id="1" r id="1" t id="1" a id="5">
    <paragraph doc id="doc.txt" score2="0.1216592"/>
    <paragraph doc id="AIDS RO 13800.txt" score2="0.0015860073"/>
</guestion>
```

71

Identifying the most probable answer

• We combine *Score*1 and *Score*2

$$Score(a) = \sum_{d \in Relevant\_docs\ for\ q} Score1(d,q) \times Score2(d,a)$$

- In the end, we consider the answer with the highest value as being the most probable answer
- We submitted different classes of runs, based on thresholds used to consider a NOA response:
  - for the Ro-Ro task, we used three thresholds (0, 0.2, 0.5)
  - for the En-En task, we consider one threshold (0.2)

Results 1

• Results of UAIC's runs at question answering level

	Ro-Ro			En-En
answered right	30	11	19	25
answered wrong	85	19	43	47
total answered	115	30	62	72
unanswered right	0	19	11	12
unanswered wrong	0	66	42	34
unanswered empty	5	5	5	2
total unanswered	5	90	58	48
Overall accuracy	0.25	0.09	0.16	0.21
C@1 measure	0.26	0.16	0.23	0.29

Results 2

Results of UAIC's runs at reading test level

	RO-RO			
Topic1 median	0.10	0.00	0.07	0.23
Topic2 median	0.40	0.00	0.29	0.31
Topic3 median	0.30	0.32	0.33	0.36
Overall median	0.20	0.00	0.16	0.31
Topic1 mean	0.10	0.04	80.0	0.25
Topic2 mean	0.39	0.08	0.26	0.27
Topic3 mean	0.29	0.30	0.31	0.32
Overall mean	0.26	0.14	0.22	0.28

Error Analysis (1)

 One of the most common error sources arises from our attempt to take into account all of the supporting snippets (Sum) that our information retrieval procedure returns => Possible future solution (Max or Avg)

 When two candidates have identical scores we choose the first candidate => Possible future solution: use the question focus, and perform an additional step of determining the distance between each candidate and the focus

Error Analysis (2)

- Another problem appears when the top scoring snippet is obtained for an entity name that has the highest Tf/Idf value => Possible future solution: use the question focus
- For the En-En task, a problem was that we did not used background information.
- Numbers are also a major cause of errors, mainly because they can be written either with letters or with digits

Requirements (Team: max 2 persons, Deadline: 1 March)

- 1) Create a consumer service for the following Web Service: http://instrumente.infoiasi.ro/WebQuestionAnswering/
- Links: http://jax-ws.java.net/articles/jaxws-netbeans/

• 2) Lucene: Use the following archive in order to index and to search in a collections of texts http://thor.info.uaic.ro/~adiftene/Scoala/2012/APLN/Resurse/

Links

- Yes-no question: http://en.wikipedia.org/wiki/Yes%E2%80%93no question
- Question Answering: http://en.wikipedia.org/wiki/Question_answering
- Information Extraction: http://en.wikipedia.org/wiki/Information extraction
- Information Retrieval: http://en.wikipedia.org/wiki/Information-retrieval
- Lecture 13: Evaluation: Precision and Recall http://courses.washington.edu/ling473/Lecture13.pdf
- Precision and Recall of Five Search Engines for Retrieval of Scholarly Information in the Field of Biotechnology: http://www.webology.org/2005/v2n2/a12.html